

GEORGE ELIOT MIDDLEMARCH

*Traducere din limba engleză și note
de Eugen B. Marian*

George Eliot (pe numele adevărat Mary Ann Evans) (1819-1880) este o prozatoare engleză, autoare a unor romane realiste, cu profund caracter psihologic. Dintre acestea, cele mai importante sunt: *Adam Bede* (1859), *Moara de pe Floss* (1860), *Silas Marner* (1861), *Felix Holt radicalul* (1866), *Middlemarch* (1871-1872), *Daniel Deronda* (1876). Împreună cu Thomas Hardy și George Meredith, Eliot marchează momentul deplasării accentului în roman de pe acțiune pe psihologia personajelor. Romancierii precum Marcel Proust și Henry James datorează mult influenței sale.

multor Dorothee, dintre care unele pot înfățișa o jertfă mult mai dureroasă decât cea a Dorotheei a cărei poveste o cunoaștem.

Sufletul ei fin cizelat păstra încă minunatele lui soluții eroice, deși nu se vedeau în amănunțime. Firea ei, înzestrată cu o plenitudine vitală, ca fluviul acela a cărui forță a îngenuncheat-o Cirus, s-a irosit, scurgându-se pe albiile care nu au un nume mare pe acest pământ. Dar înrâurirea ființei sale asupra celor din preajmă avea o influență neprețuită, căci sporirea binelui în lume depinde în parte de acte neistorice; și dacă pentru dumneata și pentru mine lucrurile nu merg chiar atât de prost cum ar fi putut să meargă, aceasta se datorează în bună măsură numărului celor care au trăit cu devotament o viață pierdută în anonimat și se odihnesc în morminte nevizitate de nimeni.

CUPRINS

Cartea întâi. Domnișoara Brooke.....	5
Cartea a doua. Bătrânii și tinerii.....	155
Cartea a treia. În așteptarea morții.....	291
Cartea a patra. Trei probleme de dragoste	409
Cartea a cincea. Mâna moartă	545
Cartea a șasea. Văduva și soția.....	677
Cartea a șaptea. Două tentații.....	811
Cartea a opta. Apus și răsărit	931

I

*Căci, de nu pot nicicând împlini un bine,
Femeie, fiind, eu tind spre ce-i în preajmă-mi.*

Beaumont și Fletcher, *Tragedia Fecioarei*

Domnișoara Brooke era înzestrată cu acel soi de frumusețe pe care veșmintele austere par să o pună în valoare. Mâna și încheietura ei erau atât de fin modelate, încât putea să poarte mâneci fără stil, la fel ca Binecuvântata Fecioară în viziunea pictorilor italieni; iar profilul, ca și statura și portu-i păreau a dobândi și mai multă demnitate, datorită veșmintelor simple: prin croiala lor provincială, acestea îi dăruiau caracterul impresionant al unui frumos citat din Biblie sau din opera vreunui poet de odinioară, pictat în mijlocul unui paragraf dintr-un ziar de astăzi. De obicei, se spunea despre ea că ar vădi o inteligență remarcabilă, dar se adăuga că soră-sa, Celia, știa să chibzuiască mai bine. Cu toate acestea, rochiile Celinei nu erau mult mai garnisite și numai cine-i studia pe-ndelete toaleta găsea că se deosebea prin ceva de cea a soră-siii și remarca o umbră de cochetărie în amănuntele care o alcătuiau; fiindcă domnișoara Brooke se îmbrăca simplu, din motive pe care, de cele mai multe ori, le împărtășea și sora ei. Mândria lor de doamne nu era străină de aceste motive; relațiile familiei Brooke, deși nu tocmai aristocratice, treceau, fără discuție,

drept „bune“; dacă cercetai trecutul lor, cu două-trei generații în urmă, nu ai fi găsit vreun străbun care să măsoare marfa cu cotul sau să lege pachete – nici unul măcar mai prejos de un amiral, sau un prelat; ba mai întâlneai chiar și un strămoș care putea fi identificat drept un gentilom puritan: acesta slujise sub comanda lui Cromwell, dar după aceea se plecaseră în fața autorității Bisericii Anglicane și izbutise să iasă cu fața curată din toate încurcăturile politice, dat fiind că era proprietar al unei moșii respectabile. Era firesc ca două tinere cu asemenea obârșie, care trăiau într-un tihnit conac de țară și se duceau la slujba religioasă într-o bisericuță sătească ceva mai încăpătoare decât un salon, să considere că zorzoanele sunt o ambiție demnă de o fiică de boccegiu. O altă pricină era și cumpătarea, izvorâtă din bună-creștere; în vremurile acelea, ea făcea ca îmbrăcămintea bătătoare la ochi să fie primul articol la care urma să se renunțe, când se cerea restrângerea cheltuielilor menite să sublinieze deosebirea de rang. Aceste temeuri ar fi fost de ajuns pentru a explica îmbrăcămintea lor modestă, fără să mai fie nevoie să ne referim și la simțămintele lor evlavioase; dar, în cazul domnișoarei Brooke, religia ar fi putut să fie singura cauză; în ce o privește pe Celia, ea încuviința cu blândețe toate vederile surorii sale, atâta doar că le modela cu acel simț capabil să accepte dogmele fundamentale, fără să le dispute cu prea multă înverșunare. Dorothea știa pe de rost numeroase pasaje din *Pensées* de Pascal și din opera lui Jeremy Taylor¹; pentru dânsa, destinul omenirii, privit în lumina ideilor creștine, făcea ca ispitele modei feminine să apară ca o ocupație vrednică de Bedlam². Nu putea să împace frământările unei vieți spirituale, menită să aibă urmări veșnice, cu un interes profund

¹ Jeremy Taylor (1613–1667), episcop englez; autorul unui tratat intitulat *Holy Living, Holy Dying (A trăi și a muri ca un sfânt)*

² Renumit ospiciu londonez; termenul a devenit echivalent cu „balamuc“.

pentru o ghipură și pentru faldurile artificiale ale unei toalete drapate. Firea ei înclina spre o gândire teoretică și o îndemna să năzuiască spre o înaltă concepție asupra universului, care să poată include în mod deschis parohia Tipton și rolul frunțas deținut de ea acolo. Ardoarea și măreția o fascinau și se grăbea să îmbrățișeze tot ceea ce i se părea că îmbracă aceste aspecte; o atrăgea martiriul, era gata să-și îngăduie unele libertăți pentru care apoi să se lase crucificată, chiar și acolo unde nu urmărise acest țel de la bun început. Desigur, când asemenea trăsături se întâlnesc în caracterul unei fete de măritat, ele tind să-i înrăurească ursita și s-o abată de la o alegere întemeiată, cum e obiceiul, pe o înfățișare plăcută, pe orgoliu și pe o dragoste căreia să-i rămână devotată și fidelă până la sfârșitul vieții. În pofida acestor trăsături, Dorothea, sora mai mare, nu împlinise nici douăzeci de ani; amândouă fetele fuseseră educate – încă de la vârsta de doisprezece ani, de când își pierduseră părinții – în spiritul unor principii înguste și totodată neclare, mai întâi într-o familie engleză și după aceea într-o familie elvețiană din Lausanne; unchiul și tutorele lor burlac se străduise în felul acesta să înlăture neajunsurile pe care le-ar fi putut isca situația lor de orfane.

Nu trecuse nici un an de când veniseră să locuiască la Tipton Grange, la unchiul lor, un bărbat de aproape șaiszeci de ani, îngăduitor din fire, cu opinii pestrițe și o atitudine politică șovăitoare. În tinerețe călătorise mult, dar acum, în colțul acela de comitat, era considerat un om a cărui minte cam începuse s-o ia razna.

Concluziile la care ajungea domnul Brooke erau la fel de puțin previzibile ca și vremea; singurul lucru sigur ce se putea spune despre el era că va acționa sub imboldul unor intenții binevoitoare și că, pentru a le aduce la îndeplinire, va cheltui cât mai puțini bani cu putință. Căci până și în cele mai nebulose minți zac cuibărite câteva nuclee ale obișnuinței; și au fost văzuți oameni care-și apără fără convingere toate interesele,

însă când le e primejduită tabachera, devin bănuitori, stau cu ochii în patru și o străng avid între degetele înțeleștate.

La domnul Brooke, filonul ereditar de energie puritană lipsea cu desăvârșire, dar la nepoata lui, Dorothea, acest filon strălucea deopotrivă în mijlocul cusurilor, cât și al virtuților, iar uneori o făcea să se simtă nervoasă când unchiu-su sporovăia la întâmplare sau „lăsa lucrurile așa cum sunt”, pe moșie. De aceea aștepta cu și mai multă înfrigurare clipa când va fi majoră și va dispune de ceva bani pentru proiectele ei generoase.

Lumea o privea ca pe o persoană ce avea să moștenească o avere; căci cele două surori nu numai că beneficiau de o rentă anuală lăsată de părinți, câte șapte sute de lire anual fiecare, dar dacă Dorothea se mărita și avea un fiu, copilul ar fi moștenit moșia domnului Brooke, al cărui venit anual era evaluat la vreo trei mii de lire. Renta aceea părea o avere în ochii familiilor provinciale, care continuau să discute despre recenta atitudine a lui Mr. Peel¹ în problema catolică, fără să aibă habar de terenuri aurifere și de cea măreață plutocrație ce avea să transforme și să exalte sobrele necesități ale vieții rurale.

Ar fi fost cu neputință ca Dorothea, o fată atât de chipeșă și cu un asemenea viitor, să nu se mărite. Nimic nu-i putea sta în cale, decât pasiunea ei pentru situații ieșite din comun și felul cum stăruia să-și rânduiască viața după idei care pe un bărbat l-ar fi făcut să șovăie înainte de a-i cere mâna; cât despre asemenea idei, ele ar fi putut să o facă, până la urmă, să refuze orice propuneri. Închipuți-vă o tânără de neam destul de ales și cu avere, care ingenunchea nitam-nisam pe o podea de cărămidă, alături de un plugar bolnav, și se ruga cu ardoare, ca și cum ar fi crezut că trăiește pe vremea apostolilor; care, mânăta de un ciudat capriciu, postea ca o papistașă și veghea până noaptea târziu, aplecată peste vechi ceasloave teologice.

¹ Robert Peel (1788–1850), om politic englez, prim-ministru (1841–1846); în calitatea sa de lider al conservatorilor moderați, a fost adept al liberului schimb.

Dacă luai de nevastă o femeie ca ea, te puteai trezi într-o bună dimineață cu un nou proiect pentru folosirea venitului ei, care să se bată cap în cap cu recomandările economiei politice și cu întreținerea cailor de călărie; era firesc ca un bărbat să se gândească de două ori înainte de a risca să-și ia o asemenea tovarășă de viață. Din partea femeilor te poți aștepta la păreri neîntemeiate; dar marea pavază a societății și a vieții casnice o constituie faptul că părerile lor nu se traduc în fapte. Oamenii sănătoși la cap fac ceea ce fac și vecinii lor, încât, dacă există unii lunatici care umblă slobozi, poți să afli la vreme și să te ferești de ei.

Opinia saloanelor rurale despre tinerele de neam, proaspăt apărute în mijlocul lor – și chiar opinia sătenilor –, înclina, îndeobște, în favoarea Celiei, care era nespus de binevoitoare și avea un aer nevinovat, în vreme ce ochii mari ai domnișoarei Brooke păreau, ca și cucernica ei, prea neobișnuiți, iar expresia lor te izbea. Sărmana Dorothea! În comparație cu ea, candida Celia era multștiutoare și înzestrată cu o înțelepciune lumească; într-atât mintea omenească este mai subtilă decât învelișurile exterioare, care s-ar putea asemui cu un blazon sau cu un cadran de orologiu. Totuși, cei care trăiau în preajma Dorotheei, deși erau înrăuriți de aceste zvonuri alarmante, descopereau că avea un farmec al ei și că acesta se potrivea în chip inexplicabil cu tot ceea ce se spunea despre ea. Majoritatea bărbaților o socoteau fascinantă când o zăreau călărind. Dorotheei îi plăceau aerul curat și priveliștile variate ale ținutului, iar când ochii și obrăjii îi străluceau de fiorul unor plăceri nedefinite, înfățișarea ei era departe de-a fi cucernică. Călăria era o desfătare pe care și-o îngăduia, în pofida scrupulelor de conștiință; simțea că se bucură într-un fel senzual, păgân, de plimbările călare și mereu își punea în gând să renunțe la ele.

Avea o fire deschisă, aprigă, și nu-și admira cătuși de puțin însușirile; era într-adevăr frumos să vezi cum închipuirea ei o împodoba pe Celia cu farmece care le întrecea cu mult pe-ale ei; iar dacă se nimerea ca vreun gentilom să vină pe la conacul

Grange, adus de altceva decât de dorința de a-l vizita pe domnul Brooke, Dorothea își spunea că trebuie să fie îndrăgostit de Celia.

De pildă, sir Chettam, pe care-l judeca întotdeauna din punctul de vedere al Celinei, cumpănind în sinea ei dacă ar fi sau nu cuminte ca soră-sa să-l accepte ca soț. Ideea că ar fi putut să fie privit ca pețitorul ei i s-ar fi părut ridicolă. Cu toată dorința ei de a cunoaște adevărurile vieții, Dorothea nutrea idei foarte copilărești despre căsnicie. Era încredințată că i-ar fi acordat mâna ei înțeleptului Hooper, dacă s-ar fi născut la vreme pentru a-l izbăvi de nenorocita greșeală pe care o săvârșise în alegerea tovarășei sale de viață; sau l-ar fi luat de soț pe John Milton, de îndată ce și-a pierdut lumina ochilor; sau pe oricare altul dintre oamenii mari ale căror apucături bizare nu pot fi îndurate decât dacă ești înarmat cu o doză de glorioasă cucernicie. Dar cum ar fi putut să se simtă mișcată când îi făcea curte un amabil și chipeș baronet, care răspundea „Exact“ la tot ce spunea ea, chiar atunci când își arăta îndoiala? O căsnicie cu adevărat încântătoare trebuia, neapărat, să fie aceea în care soțul îți era un fel de părinte, capabil să te învețe și ebraica, dacă doreai.

Aceste particularități ale caracterului Dorotheei îi atrăgeau domnului Brooke și mai multe reproșuri din partea familiilor învecinate; ele îl țineau de rău fiindcă nu se îngrijea de vreo doamnă între două vârste, care să le țină companie și să le îndrume în viață pe nepoatele sale. Dar acel soi de femeie superioară, care ar fi fost în stare să îndeplinească un asemenea rol, îl înspăimânta într-atât, încât se lăsă convins de obiecțiile Dorotheei; de astă dată, era îndeajuns de curajos pentru a sfida lumea întreagă, adică pe doamna Cadwallader, soția parohului, și micul grup de boiernași cu care era în vizită, în acest colț din nord-estul comitatului Loamschire. Așa că domnișoara Brooke ținea în mâinile ei frâiele gospodăriei lui, laolaltă cu omagiile ce i se cuveneau, și noua ei autoritate nu-i dispăcea deloc.

Sir James Chettam urma să prânzească în ziua aceea la Grange, împreună cu alt gentleman pe care fetele nu-l mai

văzuseră niciodată, și a cărui cunoștință Dorothea o aștepta cu un simțământ ce aducea a venerație. Acesta era reverendul Edward Casaubon, vestit în ținut pentru profunda lui erudiție; se știa despre el că trudea de mulți ani la elaborarea unui mare tratat având ca temă istoria religiilor; de asemenea, trecea drept un om cu o avere destul de mare ca să dea strălucire evlaviei sale, și cu vederi personale ce urmau să fie consfințite, cu mai multă limpezime, atunci când avea să-și publice cartea. Înusuși numele lui era înconjurat de o aureolă impresionantă, la care nu erau sensibili însă decât cei care cunoșteau în amănunt istoricul activității sale.

Dorothea se întorsese devreme de la școala pe care o înființase pentru copiii din sat; se așezase pe locul ei obișnuit în salonașul drăguț care despărțea dormitoarele sursurilor și acum dădea zor să termine planul unor clădiri, lucrare care-i făcea o deosebită plăcere; Celia, care o urmărise din priviri, șovăind dacă să-i facă sau nu o anumită propunere, i se adresă:

– Dorothea dragă, dacă nu te superi și nu ești prea prinsă, ce-ai zice să ne uităm acum la giuvaiericalele mamei și să le împărțim? Astăzi s-au împlinit exact șase luni de când ni le-a dat unchiul, și până acum nici măcar nu te-ai uitat la ele.

Celia părea cam bosumflată, ca de obicei: se temea de Dorothea și se temea în general de principii, iar acești doi factori – care împreună puteau pune în mișcare o forță misterioasă, dacă îi atingeai fără să bagi de seamă – o țineau în frâu și o împiedicau să se arate îmbufnată de-a binelea. Spre ușurarea ei, ochii Dorotheei scăpărară vesel când își înalță privirea spre ea.

– Celia, tu ești un splendid almanah în miniatură. Șase luni după calendar, sau după rotațiile lunii?

– Azi e ultima zi din septembrie, iar unchiul ți le-a dat la întâi aprilie. Știi, spunea că până atunci uitase de bijuterii. Cred că nici o clipă nu te-ai gândit la ele, de când le-ai încuiat în sîpet.

– Ei, draga mea, știi, n-ar trebui să le purtăm niciodată, rosti Dorothea prietenoasă, cu un glas care voia să mângâie

și să explice totodată. Ținea creionul în mână și făcea schițe mărunte pe marginea hârtiei.

Celia roși și chipul ei luă un aer foarte grav.

– Draga mea, ar însemna să dovedim lipsă de respect față de amintirea mamei, dacă le-am pune deoparte fără să ne sinchisim de ele.

Și, după ce șovăi puțin, suspină necăjită:

– Colierele sunt acum ceva obișnuit, până și *Madame Poinçon*, care în anumite privințe era mai sobră chiar și decât tine, purta adesea podoabe. Și, în general, creștinii nu le resping; sunt sigură că printre femeile care se află acum în rai se numără unele care au purtat bijuterii.

Celia era conștientă că deținea o anumită forță spirituală când își dădea silința să dezbată un subiect.

– Ți-ar face plăcere să le porți? exclamă Dorothea; uimirea îi dădea un aer dramatic, împrumutat chiar de la acea *Madame Poinçon*, purtătoarea de podoabe. Atunci, bineînțeles, hai să le scoatem la iveală. De ce nu mi-ai spus mai înainte? Cheile, unde sunt cheile?

Își apăsă tâmpelile cu mâinile; părând disperată că nu-și aduce aminte.

– Sunt aici, zise Celia; în mintea ei frământase de mult această explicație și o pusese la cale.

– Te rog să descui sertarul cel mare al scrinului și să scoți sipețul cu bijuterii.

Casetă fu deschisă numaidecât și diferitele nestemate se risipiră sub ochii lor, închipuind pe masă o grădină sclipitoare. Colecția nu era prea mare, dar câteva dintre pietrele nestemate erau, cu adevărat, de o frumusețe neobișnuită. Cel mai frumos, care-ți lua în primul rând ochii, era un colier de ametiste purpurii, montat într-o lucrătură aleasă, în aur, și o cruce din perle, cu cinci Brillante bătute în ea. Dorothea luă imediat colierul și-l prinse la gâtul surorii ei, pe care stătea la fel de strâns ca o brățară pe mână; se potriveau însă cu capul și gâtul Celiei,

făcând-o să semene cu Henrietta Maria¹, ceea ce putea să vadă și singură în oglinda aflată în fața ei, între ferestre.

– Uite, Celia! poți să-l porți la rochia ta de muselină indiană. Dar crucea aceasta merge chiar și cu rochiile negre.

Celia încerca să-și stăpânească un zâmbet de plăcere.

– Vai, Dodo, crucea trebuie să o păstrezi pentru tine!

– Nu, dragă, nu, se împotrivi Dorothea, ridicându-și mâna cu un gest care vădea că nici nu vrea să audă de așa ceva.

– Ba da, zău că da, o să-ți șadă bine la rochia neagră. Hai, stăruie Celia, ar trebui s-o porți.

– Pentru nimic în lume nu primesc așa ceva. Crucea este ultimul lucru pe care l-aș purta ca giuvaier.

Se înfioră ușor.

– Atunci o să mă socotești o păcătoasă dacă o s-o port eu, zise Celia, nesigură.

– Nu, scumpa mea, nu, stăruie Dorothea, dezmiardând obrazul surorii ei. Sufletele au și ele coloritul lor; ce-i stă bine unuia, nu i se potrivește altuia.

– Dar poate că ți-ar plăcea s-o păstrezi, de dragul mamei.

– Nu, am alte lucruri de-ale mamei – cutia ei din lemn de santal, la care țin grozav, și o mulțime de alte lucruri. De fapt, sunt toate ale tale, draga mea. Nu-i nevoie să mai discutăm despre ele. Haide, ia-ți bunurile.

Celia se simți jignită. Această toleranță puritană implica un vădit aer de superioritate, care supunea făptura blondă a unei surori lipsite de entuziasm religios la o încercare aproape tot atât de grea ca și o persecuție religioasă.

– Dar cum pot să port podoabe eu, dacă tu, sora mai mare, n-o să porți niciodată?

– Nu, Celia, îmi ceri prea mult, dacă vrei ca eu să port zorzoane pentru ca tu să fii cu inima împăcată. Dacă aș fi nevoită

¹ Henrietta Maria (1609-1669), soția regelui Carol I al Angliei și fiica lui Henric al IV-lea al Franței

să pun un asemenea colier, m-aș simți ca și cum aș face piruete. S-ar învărti lumea cu mine și n-aș ști cum să pășesc.

Celia descheiase colierul și-l scose de la gât.

- Ar fi cam strâmt pentru tine; și-ar sta mai bine ceva care să atârne, zise ea, cu oarecare satisfacție.

Faptul că șiragul nu-i venea deloc bine Dorotheei o făcea pe Celia să fie mai fericită primindu-l. Deschise niște compartimente pentru inele și unul dintre acestea dezvălui un minunat smarald înconjurat cu diamante; tocmai atunci, soarele care ieșea dintr-un nor aruncă un licăr scăpărător peste masă.

- O, ce frumoase sunt! exclamă Dorothea, mânată de un sentiment nou și năvalnic, la fel de brusc ca și licărirea. Ciudat cât de adânc par a se întipări în noi culorile, ca și miresele. Îmi închipui că din acest motiv nestematele sunt folosite drept simboluri spirituale în *Apocalipsa Sfântului Ioan*. Arată aidoma unor crâmpie de cer. Cred că smaraldul întrece în frumusețe orice altă piatră prețioasă.

- Și mai e o brățară asortată cu el, spuse Celia. N-am observat-o de la început.

- Sunt fermecătoare, răspunse Dorothea, lunecându-și inelul și brățara peste degetul și încheietura ei frumos cizelată, și întinzându-le spre lumină, în dreptul ochilor.

În tot acest timp, încerca să-și justifice încântarea pricinuită de culori, identificând-o cu mistică bucurie religioasă.

- Astea o să-ți placă negreșit, Dorothea, băgui Celia; în mintea ei își făcea loc un gând care o uimea: sora ei trăda o anumită slăbiciune; iar smaraltele s-ar fi potrivit mai bine cu tenul ei decât ametistele purpurii. Trebuie să păstrezi inelul și brățara asta, chiar dacă nu vrei nimic altceva. Dar, ia te uită, agatele astea sunt foarte frumoase și au o strălucire potolită.

- Da! Am să păstrez inelul și brățara, rosti Dorothea. Apoi, lăsând să-i cadă mâna pe masă, spuse cu voce schimbată: Totuși, cât de nefericiți sunt oamenii care scot la lumină aceste pietre, care trudesc la ele și apoi le vând!

Făcu din nou o pauză și Celia se gândi că sora ei avea de gând, totuși, să renunțe la podoabe; chiar așa s-ar fi cuvenit să facă, dacă se dovedea consecventă!

- Da, draga mea, pe astea le păstrez, zise Dorothea cu glas hotărât. Însă toate celelalte, împreună cu sipetul, sunt ale tale.

Își luă creionul, fără a îndepărta bijuteriile, și continuă să le privească. Își propunea să le țină adesea în preajma ei și să-și încante ochii cu aceste mici izvoare de culoare pură.

- O să le porți în societate? întrebă Celia; se uita la sora ei, într-adevăr curioasă să afle ce avea de gând să facă.

Dorothea o privi scurt. În ciuda calităților cu care imaginația ei împodobeă făpturile iubite, din când în când răzbea și câte o judecată pătrunzătoare, nu lipsită de o nuanță severă. Dacă domnișoara Brooke s-ar fi ridicat vreodată până la blândețea desăvârșită, asta nu s-ar fi întâmplat din lipsa focului lăuntric.

- Poate, admise ea, cu destulă trufie. Nu-s în stare să prevăd până la ce treaptă s-ar putea să cobor.

Celia roși și se simți nefericită: vedea că își ofensase sora și nu îndrăznea să spună nici măcar un cuvânt drăguț despre dăruirea giuvaericelelor, pe care le puse la loc în sipet și le luă cu ea. Dorothea era și ea nefericită, în timp ce continua să-și schițeze planul: punea la îndoială sinceritatea simțirii și a vorbelor pe care le rostise în cursul scenei care se încheiase cu această mică explozie.

Conștiința îi spunea Celinei că nu greșise cu nimic; între-barea ei fusese cât se poate de firească și îndreptățită și își repeta în gând că Dorothea era inconsecventă - trebuia ori să fi luat partea ei întregă de bijuterii, ori, după cele rostite, să fi renunțat cu totul la ele.

„Sunt sigură - sau cel puțin am convingerea -“, cugetă Celia, „că un colier purtat pe gât nu-mi va înrăuri cu nimic rugăciunile. Și nu văd de ce trebuie să-mi însușesc părerile Dorotheei, acum, că ieșim în lume; deși, bineînțeles, ea s-ar cuveni să aibă o purtare pe măsura propriilor ei păreri. Dar Dorothea nu este totdeauna consecventă.“